

نیاید اهل بیت را منحصر در تشیع کنیم/ موانع درونی و بیرونی وحدت

علی آقا نوری گفت: صف دشمنان را باید از اهل سنت جدا نمود. بدنه اهل سنت اگرچه اهل بیت را واجب اطاعه نمی دانند ولی در عین حال محب اهل بیت هستند و با اهل بیت معاند نیستند.

علی آقا نوری گفت: صف دشمنان را باید از اهل سنت جدا نمود. بدنه اهل سنت اگرچه اهل بیت را واجب اطاعه نمی دانند ولی در عین حال محب اهل بیت هستند و با اهل بیت معاند نیستند.

خبرگزاری مهر، ضرورت وحدت در شرایط کنونی جهان اسلام بر کسی پوشیده نیست. با بررسی سیره ائمه معصومین در این باب مشخص می شود اهل بیت عصمت و طهارت موضوع وحدت را به عنوان یک مبنا و اصل اساسی دانسته و نگاهی امت محور به جامعه مسلمانان داشته اند. در این خصوص مصاحبه ای با علی آقانوری استاد دانشگاه ادیان و مذاهب انجام دادیم که تفصیل آن را در ادامه می خوانید.

زمینه های آغاز فرقه گرایی در جهان اسلام

وی در مورد زمینه های آغاز فرقه گرایی و اختلاف در جهان اسلام گفت: گرچه به نظر می رسد اصل و آغاز نزاع ها و اختلاف هایی که در صدر اسلام بین مسلمانان پیش آمد و منجر به تفرقه و فرقه گرایی شد با بهانه های مذهبی یا نوع برداشت های مختلف مذهبی بود اما اگر ریشه اصلی آن را بخواهیم بررسی کنیم -بویژه در قرن اول اسلامی- عمدتاً یک بستر سیاسی داشت. یعنی اینطور نبود که مثلاً عده ای مسلمان یا یک عالم اسلامی روی قرآن و سنت و... فکر کنند و بگویند ما چنین برداشتی کرده ایم. به عنوان مثال بستر اصلی شکل گیری فرقه ها و نمونه هایی که در صدر اسلام وجود دارد مانند خوارج، قدریه، معتزله و... سیاسی بود. یعنی ذیل مسائل سیاسی و اجتماعی قابل بررسی است. چراکه تحولات اجتماعی نیز در صدر اسلام به تحولات سیاسی گره خورده بود که منشا آن بحث نزاع بر سر خلافت بود.

اگر ریشه اصلی فرقه گرایی را بخواهیم بررسی کنیم -بویژه در قرن اول اسلامی- عمدتاً یک بستر سیاسی داشت. یعنی اینطور نبود که مثلاً عده ای مسلمان یا یک عالم اسلامی روی قرآن و سنت و... فکر کنند و بگویند ما چنین برداشتی کرده ایم

وی ادامه داد: مثلاً اولین فرقه ای که به شکل رسمی و به اسم فرقه ایجاد شد، همین فرقه خوارج بود که بعدها بصورت کلامی در آمد. ملاحظه می کنید که اصل و اساس شکل گیری خوارج بستر تحولات اجتماعی بوده است. یعنی در صدر اسلام این طور نبود که یک عده ای به اسم کفر یا ایمان و... ظهور کنند و فرقه ای را بوجود بیاورند. بعدها این مسایل رخ داد و فرقه ها شمایل کلامی به خود گرفت. لذا تشکیل گروه های مختلف عمدتاً بر اساس اختلافات سیاسی بوده است و بعدها سعی می کردند زمینه و دلیل حرکت خود را در سنت و قرآن پیدا کنند و آن فرقه را از این منظر توجیه نمایند. بنابراین می توان گفت اصل و اساس اولیه و بستر اصلی اختلافات فکری که منجر به ایجاد فرقه های اسلامی شد همان بحث های تحولات اجتماعی و تحولات سیاسی بوده که بعداً شکل کلامی به خود گرفت.

آقا نوری افزود: شاید بتوان گفت از نیمه های دوم قرن دوم یعنی حدود ۱۵۰ سال اولیه، فرقه های نخستین شکل گرفتند که جدایی آنها به لحاظ کلامی نبود. لذا فرقه ها حداقل از نیمه های قرن دوم شکل کلامی به خود گرفتند. چراکه هر کدام از فرقه ها می خواستند برای خود منشا و خاستگاه فکری و مذهبی و دینی و روایی دست و پا کنند و یک هویت و تمایزی به خود بدهند.

کسی در ضرورت وحدت شک ندارد

استاد دانشگاه ادیان و مذاهب در مورد اهمیت و ضرورت وحدت گفت: در شرایط کنونی کسی در ضرورت وحدت شک ندارد. باید گفت مسلمانان در شرایط فعلی وضعیت شکننده ای دارند. علت اصلی عقب ماندگی و عدم پیشرفت و علت اصلی این مشکلاتی که برای مسلمانان حاصل می شود همین تشتت ها و تنازعات می باشد که این عقب ماندگی سبب می شود مسلمانان در برابر بعضی از تمدن ها احساس حقارت کنند. اگر یک امتی بخواهد رشد و تعالی پیدا کند و بخواهد خودش را در برابر دیگران مطرح کند و حرفی برای گفتن و راهی برای پیشرفت داشته باشد، طبیعی است که با چند دستگی و تفرق و دعوا این امر میسر نخواهد بود. مسلمانان با وجود فرقه های مختلفی که دارند بالاخره یکسری منافع مشترک و دشمن مشترک دارند. ما مسلمانان منافع مشترک سیاسی و مذهبی و... زیادی داریم. در روایات داریم که امام باقر به خلیفه اموی که دشمن سرسخت اهل بیت بودند- پیشنهاد می دادند که سکه اسلامی درست کند. چراکه دولت روم در مقابل دولت اسلامی کیان دولت

اسلامی را در موضوع سکه در خطر انداخته بود.

امامان معصوم وحدت طلبی و اتحاد خواهی را وظیفه و دستور دینی می دانستند

وی ادامه داد: اهل بیت هر زمان کیان امت را در خطر می دیدند اگرچه خلیفه دشمن سرسخت آنها بود، ولی به او کمک یا مشاوره می دادند. البته باید این نکته را نیز ذکر نمود که مبنا و تئوری اهل بیت وحدت بوده است. نگاه اهل بیت به امت اسلامی با همه اختلافات، نگاه پدرانه و امت محورانه بوده و همه را مسلمان می دانستند. نگاه اهل بیت خیلی فراتر از این بوده که گفته شود اتحاد آنها از روی مصلحت اندیشی و برای دفع دشمن مشترک بوده است. لذا در عین حالی که امت اسلامی ممکن است خطاهایی نیز داشته باشد باید نگاه هدایت گونه و پدرانه به آن کرد. امامان معصوم وحدت طلبی و اتحاد خواهی را وظیفه و دستور دینی می دانستند.

آقائوری افزود: یک مثال متاخر هم که می توان ذکر نمود این است که در جنگ های روس و انگلیس در عراق، با اینکه دولت عثمانی بر سر کار بود که بعنوان دشمن و شاید بتوان گفت رقیب شیعه در آن زمان مطرح می باشد ولی علمای شیعه عراق علیه دشمن دولت عثمانی فتوا دادند و در جنگ شرکت کردند.

نباید اهل بیت را منحصر در تشیع کنیم

وی گفت: در بحث ترویج شعائر مذهبی باید کاری کرد که کسانی که اگرچه مکتب اهل بیت را قبول ندارند ولی محب آنها هستند را با خود همراه بکنیم. به شرط اینکه ما هم یک سری ملاحظات داشته باشیم. نباید اهل بیت را منحصر در تشیع کنیم و امامان را مختص خودمان بدانیم. باید آنها را امامان امت و مسلمانان در نظر بگیریم. از طرف دیگر باید از افراط پرهیز شود که موجب وهن مذهب نشود. بعضی از رقبای ما مثل وهابیت که دشمن ما هم هستند از برخی حرکات ما سو استفاده می کنند.

اهل بیت در زمان خودشان ناصبی ها را از بدنه اهل سنت جدا کرده بودند

صف دشمنان را باید از اهل سنت جدا نمود. بدنه اهل سنت اگرچه اهل بیت را واجب الاطاعه نمی دانند ولی در عین حال محب اهل بیت هستند

وی افزود: نکته بعدی این است که باید مخالف را از معاند جدا نمود. اهل بیت در زمان خودشان ناصبی ها را از بدنه اهل سنت جدا کرده بودند. دشمنان اهل بیت عمدتاً در پی تسویه حساب با خاندان پیامبر بودند. لذا صف دشمنان را باید از اهل سنت جدا نمود. بدنه اهل سنت اگرچه اهل بیت را واجب الاطاعه نمی دانند ولی در عین حال محب اهل بیت هستند. لذا ما یکسری دشمنان سیاسی و معاند و ناصبی داریم و یکسری مخالفان فکری. بدنه کلی اهل سنت در زمان اهل بیت جز سری دوم محسوب می شود و معاند با اهل بیت نبودند.

استاد دانشگاه ادیان و مذاهب ادامه داد: از طرف دیگر باید مکتب اهل بیت را خوب معرفی کنند. غالی گری نکنند. طوری نباشد که به بهانه ترویج و احیای مکتب اهل بیت کارهایی انجام شود که موجب وهن مکتب اهل بیت شود. فحش و سب به دیگران نفرت را در دل دیگران به وجود می آورد. معرفی صحیح مکتب اهل بیت با رفتارهای سنجیده و مناسب خود عامل وحدت خواهد بود. ما باید در مورد مخالفین نیز اخلاق مخالفت را رعایت کنیم به گونه ای که در روایات ما آمده است با دیگران طوری رفتار کن که دوست داری آنها آنگونه با تو رفتار کنند.

موانع وحدت هم درونی اند و هم بیرونی

علی آقا نوری در مورد موانع وحدت گفت: اگر بخواهیم یک تقسیم بندی کلی از این موانع بکنیم به نظر می رسد که ما یکسری موانع بیرونی داریم که همیشه وجود داشته است و یکسری موانع درونی. به هر حال مسلمانان دشمنان و رقبای خارجی داشته اند که تعالی و رشد مسلمانان را نمی خواستند و سعی کردند امت اسلامی را متشتت کنند. امروزه انگیزه دشمنان خارجی شدیدتر شده و پشتوانه سیاسی و اقتصادی نیز به خود گرفته است. در راس آنها صهیونیست ها هستند که حساب آنها مشخص است.

باید نگاه بدبینانه و تعصب آلود و سوتفاهم هایی که در ادوار تاریخی بوده است و همچنین نگاه بدبینانه مسلمانان نسبت به هم را رفع گردد. باید دشمنان اصلی را از دوستان تفکیک کنیم و اخلاق مدار باشیم

وی ادامه داد: اما یکسری از این موانع معطوف به مسائل داخلی مسلمانان می شود. ما می توانیم اقداماتی انجام دهیم که این موانع داخلی کم شود. از جمله باید نگاه بدبینانه و تعصب آلود و سوتفاهم هایی که در ادوار تاریخی بوده است و همچنین نگاه بدبینانه مسلمانان نسبت به هم را رفع گردد. باید دشمنان اصلی را از دوستان تفکیک کنیم و اخلاق مدارا باشیم. مدارا و اخلاق مداری اهل بیت و در نظر داشتن عواطف دیگران را باید الگو قرار داد. مشی علمای بزرگ شیعه و سنی هم بر همین بوده است که مباحث علمی و نظری در کمال اخلاق در جای خود وجود داشته است ولی اینگونه نبوده که یکدیگر را تکفیر کنند و به اختلافات دامن بزنند. درک متقابل و کنار گذاشتن بدبینی ها عامل وحدت بخش خواهد بود. البته در صورت بغی و تجاوز و عدم رعایت حریم ها باید با آنها مقابله شود. امیرالمومنین (ع) خوارج را کافر نخواند ولی کار آنها را بغی نامید و در مقابل آنها شمشیر کشید و با آنها مقابله کرد، چراکه فکر آنها به منصف ظهور رسید و موجب اقدام علیه حکومت شد.

وی تصریح کرد: یک بخش از موانع سیاسی وحدت، خود دولتمردان اسلامی هم هستند که متاسفانه بعضی اوقات بخاطر بعضی ملاحظات یا مطامع سیاسی، مذهب را وجه المطالبه قرار می دهند.

دوران سب و لعن و فحش نسبت به مقدسات دیگران گذشته است

چرا حوادث صدر اسلام به وضعیت امروز مسلمانان گره زده می شود؟ متاسفانه بعضی شبکه های ماهواره ای هم لجبازی می کنند و در مقابل هفته وحدت که بزرگان فقها برای رفع تنش و نزدیک شدن دیدگاه ها بر آن تاکید داشته اند، هفته برائت درست کرده اند

آقائوری گفت: به بعضی از عقاید و دیدگاه هایی که قوام بخش تفکر نیست نباید تاکید کرد. تاکید زیاد بر روی مسائلی که مسائل اصلی به حساب نمی آید به سود جهان اسلام نخواهد بود. هیچ کس نمی تواند به شیعه بگوید که اطاعت از اهل بیت را واجب ندانید و به جایگاه اهل بیت ایمان نداشته باشد. ما به همه اینها اعتقاد داریم اما تاکید فراوان بر بعضی مسائل مانند بعضی شعارها و یا جشن ها که جزء نمادها و ظواهری می شود که ممکن است در طول قرون با هم تفاوت هم داشته باشد به نظر لازم و ضروری نیست. به نظر من دیگر دوران سب و لعن و فحش نسبت به مقدسات دیگران گذشته است. چرا حوادث صدر اسلام به وضعیت امروز مسلمانان گره زده می شود؟ متاسفانه بعضی شبکه های ماهواره ای هم لجبازی می کنند و در مقابل هفته وحدت که بزرگان فقها برای رفع تنش و نزدیک شدن دیدگاه ها بر آن تاکید داشته اند، هفته برائت درست کرده اند. این لجبازی های فرقه ای از موانع وحدت خواهد بود.

وی افزود: این داستان در کتاب «امامان شیعه و وحدت اسلامی» آمده است که یکی از علمای بخارا صد سال پیش به شیخ الشریعه اصفهانی نامه می نویسد و می گوید اینجا حتی دختران ما را به کنیزی می برند و با ما برخوردهای خشن می کنند و علت اصلی این رفتارها، همان لعن ها و حرکاتی است که شما در نجف انجام می دهید. لذا ما نباید بهانه ای برای برخورد با شیعیان در دیگر کشورها درست کنیم و باعث شویم شیعیان در فشار و سختی بیفتند که اگر چنین کنیم گناه آن به گردن ما خواهد بود.

نمی توان انتظار داشت که کسی به خاطر وحدت دست از عقاید خود بردارد

آقا نوری در پایان در مورد راه حل هایی چالش تفرقه در جهان اسلام گفت: من روی این مسئله خیلی تاکید می کنم که نمی توان انتظار داشت که بخاطر بحث وحدت دست از عقاید کلامی برداریم. مرحوم شهید مطهری در جایی می گوید که ما از کوچکترین مستحبهان هم دست بر نمی داریم. نمی توان انتظار داشت که کسی به خاطر وحدت دست از عقاید خود بردارد ولی می توان اخلاق را رعایت کرد. پیامبر با مشرکین نیز اخلاق را رعایت می نمود. باید بر این نکته تاکید کنیم که همه امت واحده هستیم و طبق روایتی که می فرماید آنچه برای خودت نمی پسندی برای دیگران هم می پسند، عمل نماییم. اگر توهین و خشونت و... را نسبت به خودمان نمی پسندیم نسبت به دیگران هم نمی پسندیم. ببینیم دوست داریم دیگران با ما چگونه رفتار کنند و ما هم همان گونه رفتار کنیم. باید در فرهنگ کشورهای مسلمان این امر جا بیفتد که در بحث فقهی و کلامی همه ما مسلمان هستیم. دهها روایت از پیامبر و قرآن وجود دارد که مسلمانان حقوقی نسبت به یکدیگر دارند که باید آن را رعایت کنند. یکی از حقوق این است در بحث در مواردی که جز اصولمان نیست ملاحظات داشته باشیم و موجب رنج برادر مسلمان نشویم.